

Ukrepi varnosti in zdravja pri delu v luči poročila inšpektorata Republike Slovenije

Avtorici:

Maja Brajnik, dipl. prav. (UN)

Eva Langeršek, mag. prava, Kadrovske storitve d.o.o.

Inšpektorat Republike Slovenije za delo (v nadaljevanju inšpektorat) Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti vsako leto predloži poročilo¹ o svojem delu. Poročilo je inšpektorat zavezan pripraviti v skladu s 7. členom Zakona o inšpekciji dela² (ZID-1).

Poročilo za preteklo koledarsko leto je bilo objavljeno na spletni strani inšpektorata z naslednjo vsebino: splošni statistični podatki o opravljenem delu, zakoni ter drugi predpisi, ki urejajo inšpekcijsko nadzorstvo, podatki o številu delodajalcev po dejavnostih, pri katerih je inšpektorat opravil inšpekcijske preglede, podatki o številu delavcev, zaposlenih pri teh delodajalcih, podatki o ugotovljenih kršitvah in kaznivih dejanjih, o izrečenih ukrepih po dejavnostih ter podatki o nezgodah pri delu s smrtnim izidom, kolektivnih nezgodah, nezgodah pri delu, zaradi katerih je delavec nezmožen za delo več kot tri delovne dni, ter o ugotovljenih poklicnih boleznih po dejavnostih. V poročilu so navedeni tudi predlogi in priporočila inšpektorata za reševanje konkretnih področnih vprašanj, zato je poročilo v pomoč pri opravljanju dela različnim strokovnim službam ter hkrati predstavlja dobre smernice za izboljšanje dela.

Inšpektorji treh inšpekcij (Inšpekcija nadzora delovnih razmerij, Inšpekcija nadzora varnosti in zdravja pri delu in Socialna inšpekcija), ki delujejo v okviru Inšpektorata RS za delo, so v letu 2016 opravili **14.691 inšpekcijskih pregledov**, od tega na področju nadzora delovnih razmerij 7754, na področju varnosti in zdravja pri delu pa so opravili 6815 nadzorov in raziskali 46 nezgod pri delu. Inšpektorji socialne inšpekcije so opravili 122 inšpekcijskih nadzorov.

Inšpektorji vseh treh področij dela so v letu 2016 ugotovili **33.360 različnih kršitev** in na podlagi tega izdali **10.791 različnih ukrepov** (upravne odločbe in med njimi prepovedne odločbe, prekrškovne odločbe z izrekom globe ali opomina, naznanila sumov storitve kaznivega dejanja oziroma kazenske ovadbe, opozorila kršiteljem, naročila) ter izrekli za nekaj manj kot **3,3 milijone evrov glob**.³

Poleg opravljanja nalog inšpekcijskega nadzora nudi inšpektorat v skladu s 4. členom ZID-1 delodajalcem in delavcem **strokovno pomoč** v zvezi z izvajanjem zakonov in drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov iz svoje pristojnosti.

V poročevalskem obdobju so inšpektorji ob nadzorih namenjali posebno pozornost tudi **preventivni vlogi**, ki

se odraža predvsem v obliki nudenja strokovne pomoči, najpogosteje delavcem. To velja tako za pisne vloge, ki jih je bilo v letu 2016 s področja varnosti in zdravja pri delu 285, kot za svetovanja pri opravljanju inšpekcijskih nadzorov.

V tem prispevku se bomo osredotočili na del, ki je vezan na delo Inšpekcije nadzora varnosti in zdravja pri delu, naredili oris splošnega stanja varstva in zdravja pri delu v Sloveniji ter povzeli predloge in izboljšave, ki so v tem poročilu predstavljeni.

POVZETEK UGOTOVITEV INŠPEKCIJE NADZORA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU⁴

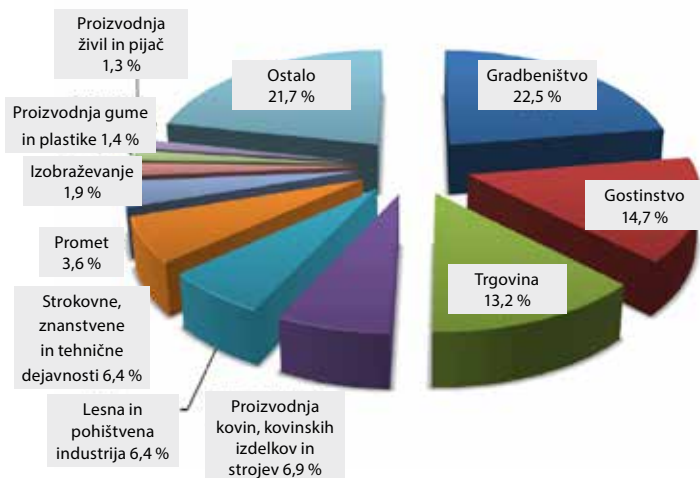
V letu 2016 so inšpektorji s področja varnosti in zdravja pri delu, enako kot v preteklih letih, večinoma opravljali **izredne inšpekcijske nadzore**; v največjem obsegu so jih opravili na osnovi predhodno sprejetih usmeritev inšpektorata ter prejetih prijav. Predhodno sprejete usmeritve so temeljile zlasti na inšpekcijskih ugotovitvah v preteklih obdobjih. Inšpektorji so pri opravljanju izrednih pregledov izhajali tudi iz aktualnih problematik, ki so se na področju varnosti in zdravja pri delu pojavile nenačrtovano.

Splošna ocena stanja na podlagi opravljenih pregledov iz leta 2016 je, da je raven spoštovanja varnosti in zdravja pri delu v Sloveniji zaskrbljujoča, saj se razmere na področju varnosti in zdravja pri delu v Sloveniji v primerjavi z letom poprej niso izboljšale in jih inšpektorat zato ocenjuje kot nespodbudne. Takšna ocena je bila podana zato, ker inšpektorat ni zasledil napredka glede zagotavljanja varnosti in zdravja delavcev na delovnih mestih, razloga za to pa ni mogoče več iskati v gospodarski krizi.

V zadnjih letih je prisoten trend povečevanja števila ugotovljenih kršitev na področju varnosti in zdravja pri delu, ki se je tudi v letu 2016 povečalo – **15.939 kršitev v letu 2012, 18.005 v letu 2013 in kar 21.521 v letu 2016**. Inšpektorji so prvo povečanje števila ugotovljenih kršitev zabeležili v letu 2013. Če z letom 2016 primerjamo število ugotovljenih kršitev v letu 2013, lahko ugotovimo, da se je njihovo število povečalo skoraj za 19 %. Inšpektorji v nadzorih iz leta v leto ugotavljajo **iste kršitve** – glede ocenjevanja tveganj na delovnih mestih in v delovnem okolju, glede zagotavljanja zdravja delavcev ter v zvezi z usposabljanjem delavcev za varno opravljanje dela. **Te kršitve predstavljajo kar 50-odstotni delež med vsemi kršitvami, ki so jih v preteklem letu ugotovili inšpektorji.**

Inšpektorji poleg tega ugotavljajo tudi, da se je število prijav glede na leto 2015 povečalo za skoraj 16 %.

Gradbeništvo še vedno ostaja ena **najnevarnejših dejavnosti**, ki zaposluje pomembno število delavcev in kjer se vsako leto zgodi večje število nezgod pri delu. Inšpektorat zato tej dejavnosti že več let namenja posebno pozornost.

Graf 1: Dejavnosti, pri katerih je bilo ugotovljenih največ kršitev na področju varnosti in zdravja pri delu (absolutno), 2016

Inšpekcija ugotavlja, da so razmere z vidika stanja stroke varnosti in zdravja pri delu ter uveljavljanja dobre prakse **neustrezne in nezadostne**. Po oceni inšpektorata se večina delodajalcev še vedno ne zaveda, **kako pomembno je dobro urejeno področje varnosti in zdravja pri delu**, in še vedno prepogosto razmišljajo, da se jim ne more zgoditi nič nepredvidenega.

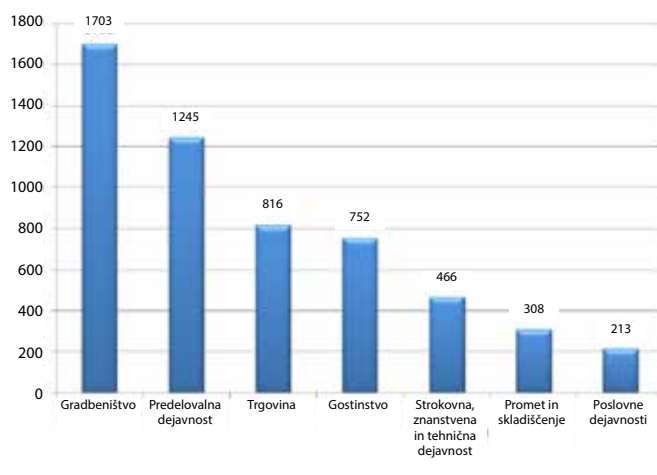

Graf 2: Število inšpekcijskih nadzorov na področju varnosti in zdravja pri delu, 2014–2016

Inšpektorat dodaja še, da tudi strokovni delavci, zlasti tisti, ki imajo dovoljenje za delo Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, niso odigrali svoje vloge. Številčnost teh organizacij je privedla do medsebojne konkurenčnosti in s tem do zniževanja stroškov delodajalcev, posledično pa se je žal zmanjšala strokovnost njihovega dela, kar ni dobro ne za delodajalce ne za delavce ter je seveda slabo za celotno področje varnosti in zdravja pri delu. Inšpektorji že leta ugotavljajo, da strokovni delavci, ki so zaposleni pri delodajalcih, svoje delo opravljajo bolj strokovno kot zunanje strokovne službe, vseeno pa bo treba tudi njim zagotoviti boljše pogoje za opravljanje dela, zlasti glede njihovega stalnega izobraževanja in izpopolnjevanja.

NAJPOGOSTEJE UGOTOVLJENE KRŠITVE⁵

Inšpektorji so nadzore opravljali v vseh dejavnostih in pri vseh delodajalcih, ne glede na število delavcev, ki jih podjetja in organizacije zaposlujejo. Največ pa jih je bilo opravljenih na področju dejavnosti, kjer je registriranih večje število pravnih subjektov, ter dejavnosti, kjer je zaposlenih več delavcev in kjer delovni procesi pomenijo večja tveganja za nezgode pri delu in okvare zdravja. Tu izpostavljamo **gradbeništvo, predelovalne dejavnosti in trgovino**, kjer je bilo opravljenih dobrih 55 % vseh nadzorov.

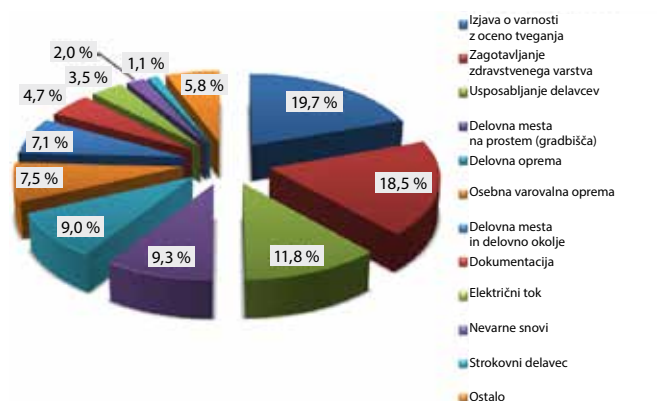

Graf 3: Dejavnosti, pri katerih je bilo opravljenih največ nadzorov na področju varnosti in zdravja pri delu (absolutno), 2016

Inšpekcija je za področje varnosti in zdravja pri delu v letu 2016 prejela 798 novih prijav. Najpogostejše obravnavane kršitve v zadnjih nekaj letih so vezane na:

- » izjavo o varnosti z oceno tveganja,
- » usposabljanja delavcev za varno delo ter
- » zagotavljanja zdravja delavcev.

V letu 2016 se je število **kršitev glede izjave o varnosti z oceno tveganja še povečalo** in predstavlja že skoraj 20 % vseh ugotovljenih kršitev. Kršitve glede usposabljanja delavcev za varno delo pa so v letu 2016 predstavljale že skoraj 12 % delež.

Graf 4: Delež najpogostejše ugotovljenih kršitev na področju varnosti in zdravja pri delu, 2016

IZJAVA O VARNOSTI Z OCENO TVEGANJA

Vsak delodajalec mora zagotavljati varnost in zdravje delavcev pri delu ter v ta namen izvajati ustrezne ukrepe. Eden temeljnih ukrepov je ocenjevanje tveganj, ki izhajajo iz nevarnosti delovnega procesa delodajalca.

V skladu s 17. členom Zakona o varnosti in zdravju pri delu⁶ (ZVZD-1) mora delodajalec **pisno oceniti tveganja**, katerim so delavci izpostavljeni ali bi lahko bili izpostavljeni pri delu, po predpisanem postopku, ki obsega zlasti:

- » identifikacijo oziroma odkrivanje nevarnosti,
- » ugotovitev, kdo od delavcev bi bil lahko izpostavljen identificiranim nevarnostim,
- » oceno tveganja, v kateri sta upoštevana verjetnost nastanka nezgod pri delu, poklicnih bolezni oziroma bolezni v zvezi z delom in resnost njihovih posledic,
- » odločitev o tem, ali je tveganje sprejemljivo,
- » odločitev o uvedbi ukrepov za zmanjšanje nesprejemljivega tveganja.

Delodajalec mora po izvedenem ocenjevanju tveganja za varnost in zdravje pri delu izdelati in sprejeti **izjavo o varnosti z oceno tveganj** v pisni obliki, ki glede na vrsto in obseg dejavnosti vsebuje zlasti načrt za izvedbo predpisanih zahtev in ukrepov, načrt in postopke za izvedbo ukrepov v primerih neposredne nevarnosti ter opredelitev obveznosti in odgovornosti odgovornih oseb delodajalca in delavcev za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu.

Delodajalec mora **popraviti in dopolniti** oceno tveganja vsakokrat:

- » ko obstoječi preventivni ukrepi varovanja niso zadostni oziroma niso več ustrezni,
- » ko se spremenijo podatki, na katerih je ocenjevanje temeljilo,
- » ko obstajajo možnosti in načini za izpopolnitev oziroma dopolnitev ocenjevanja.

Pomembno je tudi, da delodajalec opredeli **obveznosti odgovornih oseb** na področju varnosti in zdravja pri delu in ukrepe, ki se nanašajo na zagotavljanje varnosti delavcev, ter v sodelovanju z izvajalcem medicine dela opredeli posebne zdravstvene zahteve.

Delodajalec mora v postopek ocenjevanja tveganj vključiti tudi **delavce oziroma njihove predstavnike**. Delavci morajo biti seznanjeni z vsebino sprejetega in veljavnega dokumenta. Dolžnost ocenjevanja tveganj velja **tudi za samozaposlene osebe**.

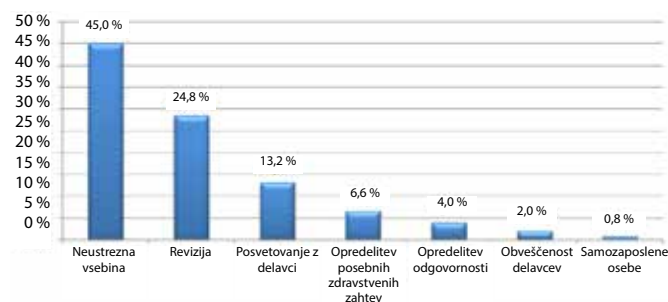
Iz zgodovine poročil inšpekcijskih nadzorov glede ocenjevanja tveganj lahko razberemo, da se razmere v preteklem letu glede na leta poprej niso izboljšale, ampak so se celo poslabšale. Glede na leto 2015 je bilo v lanskem letu opravljenih manj inšpekcijskih nadzorov, ampak se je število ugotovljenih kršitev, ki so se nanašale na postopek ocenjevanja tveganja in oceno tveganja kot celoto, **povečalo** glede na leto 2015 za **12,1 %**.

V letu 2016 se je **povečalo število prav vseh kršitev**, ki so jih inšpektorji ugotavljali glede posameznih dejavnikov tveganja (vsebina ocene tveganja, postopki revizije, opredelitev odgovornih oseb delodajalca za izvedbo ukrepov, opredelitev posebnih zdravstvenih zahtev, sodelovanje delavcev v postopkih ocenjevanja tveganj ter obveščanje delavcev o vsebini dokumenta).

Če število kršitev (v letu 2016 skupno 4199 kršitev) pogledamo v številkah, lahko vidimo, da je bilo **največ kršitev**, in sicer 1887, glede **neustrezne vsebine dokumentov ter glede identifikacije tveganj**, ocenjevanja tveganj ter opredelitve potrebnih ukrepov. Inšpektorji so prav tako pogosto ugotavljali, da delodajalci glede na spremenjene delovne pogoje niso izvedli potrebnih revizij izjav o varnosti z oceno tveganja, in sicer v 1188 primerih.

Kršitve glede **opredelitve odgovornosti in obveznosti** odgovornih oseb so ugotovili v 170 primerih, kršitve glede zahteve za sodelovanje delavcev pri postopkih ocenjevanj tveganj pa v 555 primerih.

Posebnih zdravstvenih zahtev, ki bi jih morali delavci izpolnjevati za opravljanje svojega dela, nadzorovani delodajalci niso opredelili v 279 primerih, v 86 primerih pa delavci **niso bili seznanjeni** z vsebino sprejete izjave o varnosti z oceno tveganja. Podobne kršitve so ugotovili tudi pri samozaposlenih osebah.

Graf 5: Delež najpogostejše ugotovljenih kršitev glede izjave o varnosti z oceno tveganja, 2016

Inšpektorat ugotavlja, da se delodajalci večinoma sicer zavedajo, da morajo izdelati in sprejeti oceno tveganja kot pisni interni akt, **premajhno pa je število delodajalcev, za katere je pomembna tudi vsebina tega dokumenta**. To nakazuje na to, da se delodajalci ne zavedajo svoje odgovornosti glede zagotavljanja varnosti in zdravja pri njih zaposlenih delavcev.

Veliko ocen tveganja **ne odraža dejanskega stanja pri delodajalcih**, saj nimajo ocenjenih tveganj, ki pri njih dejansko predstavljajo nevarnost za poškodbe, okvare zdravja ali nastanek poklicnih bolezni.

Ocene tveganja **neracionalno in povsem nepotrebnem** določajo zahteve za uvedbo ukrepov, ki se nanašajo na preglede in preizkuse delovne opreme ter preiskave škodljivosti delovnega okolja, ki se nanašajo na toplotne in svetlobne razmere ter pogosto tudi na hrup, čeprav pri posameznih delodajalcih to sploh ni potrebno.

Zelo **površno ocenjujejo ali pa sploh ne** ocenjujejo tveganj, ki pri delodajalcih dejansko vplivajo na zdravje zaposlenih, kot so na primer tveganja v zvezi z uporabo nevarnih snovi, tveganja glede ročnega premeščanja bremen, glede ergonomске ureditve delovnih mest in podobno. Takšne ugotovitve so vsekakor pokazatelj nestrokovnosti tistih, ki dokument pripravljajo.

Inšpektorat glede navedenega ugotavlja, da so ocene tveganja, ki jih za delodajalce pripravijo pri njih zaposleni strokovni delavci, precej bolj strokovne in bolj pravilno odražajo razmere pri delodajalcu kot tiste, ki jih pripravijo zunanje strokovne službe z dovoljenjem za delo Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

USTREZNA USPOSABLJENOST DELAVCEV ZA VARNO DELO

Usposabljanje delavcev za varno opravljanje dela je ena od predpisanih obveznosti, s katerimi delodajalec zagotavlja delavcem varnost in zdravje pri delu, s tem pa znižuje raven tveganja za nastanek nezgod pri delu na najnižjo možno oziroma za delodajalca sprejemljivo.

V skladu z 38. členom ZVZD-1 mora delodajalec delavce usposobiti za varno opravljanje dela:

- » ob sklenitvi delovnega razmerja,
- » pred razporeditvijo na drugo delo,
- » pred uvajanjem nove tehnologije in novih sredstev za delo ter
- » ob spremembi v delovnem procesu, ki lahko povzroči spremembo varnosti pri delu.

Usposabljanje mora biti **prilagojeno posebnostim delovnega mesta** in se izvaja po programu, ki ga mora delodajalec po potrebi obnavljati in katerega vsebino mora spreminjati glede na nove oblike in vrste nevarnosti. Delodajalec mora zagotoviti usposabljanje delavcev znotraj njihovega delovnega časa in zanje brezplačno.

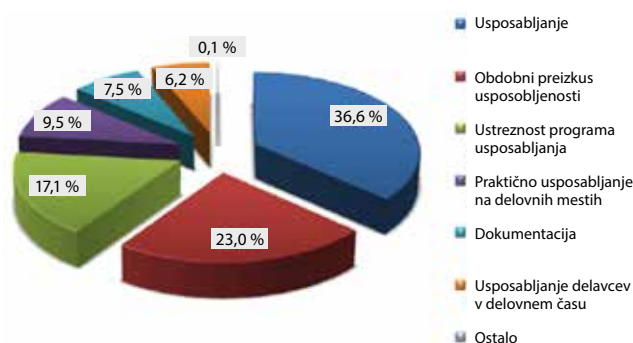
Na splošno bi lahko rekli, da delodajalci z usposabljanjem delavcev za varno delo zagotavljajo delavcem večjo varnost in zdravje pri delu. Če primerjamo leta poprej, ostaja glede na ugotovitve inšpektorata iz leta 2016 to področje na enakem nivoju.

V poročilu je posebej izpostavljeno **zaskrbljujoče dejstvo**, da je delodajalcem najpomembnejše, da si glede usposabljanja pridobijo dokazila, s katerimi inšpektorjem dokazujejo, da je bilo usposabljanje izvedeno, pri čemer je strokovnost izvedenega usposabljanja pogosto vprašljiva oz. delodajalcem niti ni pomembna. Delavci **pogosto niso ustrezno usposobljeni** za varno opravljanje dela, čeprav delodajalci imajo dokazila, da so se delavci usposabljali.

Če naredimo hitro oceno stanja, lahko rečemo, da delodajalci delavce ob sklenitvi delovnega razmerja **večinoma usposobijo za varno delo**, čeprav pogosto z daljšo zakasnitvijo, če delavca premestijo na drugo delovno mesto oziroma po uvedbi nove tehnologije pa tega praktično ne izvajajo.

Če število kršitev (v letu 2016 skupno **2502** kršitev) pogledamo v številkah, lahko vidimo, da je bilo največ nepravilnosti ugotovljenih v zvezi z zagotavljanjem usposabljanja delavcev za varno delo ob sklenitvi delovnega razmerja oziroma ob premestitvah delavcev na drugo delo ter pri spremembah v delovnem procesu, in sicer v 917 primerih.

Veliko kršitev se nanaša tudi na obdobje preizkuse usposobljenosti delavcev za varno delo – v preteklem letu so inšpektorji ugotovili 578 takšnih kršitev, 427 kršitev pa glede ustreznosti programov, po katerih so se delavci usposabljali za varno delo. Glede praktičnega usposabljanja, ki ni bilo ustrezno preverjeno na delovnem mestu, je bilo ugotovljenih 237 kršitev. Najmanj kršitev, in sicer 155, je bilo ugotovljenih zaradi opravljanja usposabljanja delavcev zunaj njihovega delovnega časa. Inšpektorji so v 187 primerih tudi ugotovili, da delodajalci niso imeli ustrezne dokumentacije glede usposabljanja delavcev.

Graf 6: Delež najpogostejše ugotovljenih kršitev glede usposabljanja delavcev za varno delo, 2016

Programi usposabljanja, zlasti teoretičnega, so preveč splošni in niso prilagojeni posebnostim delovnih mest, kjer delavci opravljajo delo. To še posebej velja za programe, ki jih pripravijo zunanje strokovne službe. V večini primerov programi usposabljanja vsebujejo predvsem splošne vsebine zakonodaje.

Tudi glede praktičnega usposabljanja ugotavljajo, da je zelo pomanjkljivo in pogosto ni izvedeno skladno s programi, ali pa programov praktičnega usposabljanja sploh ni. Pogosto se tudi dogaja, da delavce praktično usposabljajo kar njihovi neposredno nadrejeni, čeprav za to ne izpolnjujejo zahtevanih pogojev.

Opozarjamo tudi na vedno pogostejša usposabljanja v elektronski obliki, kar po oceni inšpektorjev ne prinaša izboljšanja na področju varnosti in zdravja pri delu. V večini primerov so to splošna teoretična usposabljanja, ki jih izvajajo zunanje strokovne službe pri manjših delodajalcih. Po opravljenem teoretičnem usposabljanju v elektronski obliki se praktično usposabljanje sploh ne izvede. Delodajalci imajo z uporabo elektronskega usposabljanja sicer nižje stroške, namen usposabljanja pa s tem ni dosežen.

Razmere z vidika stanja stroke varnosti in zdravja pri delu ter uveljavljanja dobre prakse so

neustrezne in nezadostne.

Večina delodajalcev se še vedno ne zaveda, kako pomembno je dobro urejeno področje varnosti in zdravja pri delu.

ZDRAVSTVENO VARSTVO DELAVCEV

Delodajalec mora zagotoviti, da zdravstvene ukrepe v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu izvaja izvajalec medicine dela. Inšpektorat ugotavlja, da izmed vseh nalog, ki jih opredeljujejo predpisi s področja varnosti in zdravja pri delu, delodajalci v sodelovanju z izvajalcem medicine dela v večini primerov zagotavljajo le zdravstvene preglede delavcem, **zanemarjajo pa pomen ogleda delovnega mesta**, ki bi ga moral opraviti izvajalec medicine dela, prav tako ne vztrajajo na svetovalni vlogi izvajalcev medicine dela.

Roki, ki jih izvajalci medicine dela predlagajo za izvajanje obdobjih zdravstvenih pregledov, so za **identična tveganja zelo različni**, kar močno nakazuje na neusklajenost izvajalcev medicine dela ter tudi na dejstvo, da so predlagani roki zelo odvisni od števila delodajalcev, ki so zaupali izvajanje zdravstvenih ukrepov posameznemu izvajalcu medicine dela.

Inšpektorji ugotavljajo, da obseg opravljenih zdravstvenih pregledov **pogosto ne ustreza tveganjem** za varnost in zdravje pri delu na delovnem mestu ali v delovnem okolju. Zdravstveni pregledi so večinoma splošni in se nanašajo na osnovno biometrijo, osnovne laboratorijske preiskave krvi in urina, radiografijo prsnih organov, spirometrijo ter na osnovne vidne in slušne funkcije. Zelo redko pa se izvajajo zdravstveni pregledi v zvezi s posebnimi zdravstvenimi

zahtevami – ker jih delodajalec v izjavi o varnosti z oceno tveganja praviloma ne določi ali pa so v internem aktu delodajalca določene takšne zdravstvene zahteve, ki jih ni mogoče uvrstiti med posebne.

Delodajalci delavcem pogosto **ne zagotovijo zdravstvenih pregledov**, če gre za zaposlitev za krajše obdobje, podobne pa so ugotovitve tudi v primeru dela študentov in dijakov, ki opravljajo delo na podlagi napotnic.

Delodajalci zdravstvenih pregledov **ne izvajajo v rokih**, opredeljenih v internih aktih – pogosto so prekoračeni celo za več mesecev.

Poleg zdravstvenega pregleda mora delodajalec sprejeti **ukrepe za zagotovitev prve pomoči** delavcem in drugim navzočim osebam ter **ukrepe za sodelovanje s službo nujne medicinske pomoči**. Inšpektorat se pri nadzorih pogosto srečuje tudi s to problematiko. Pooblaščen izvajalec usposabljanj je le Rdeči križ Slovenije, ki pa ne nudi dovolj terminov za usposabljanja za delodajalce z manjšim številom zaposlenih; usposabljanja so tudi premalo individualizirana. Tako izvedena usposabljanja ne morejo zadostiti zahtevam Zakona o varnosti in zdravju pri delu, ki določa, da mora biti usposabljanje delavcev glede ukrepov prve pomoči prilagojeno dejavnikom tveganja, ki izhajajo iz konkretnega delovnega procesa, ugotavljajo na Inšpektoratu.

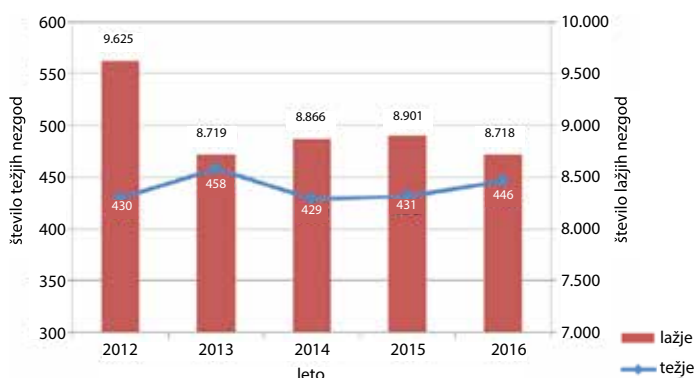
NEZGODE PRI DELU

Nezgoda pri delu je nepredviden oziroma nepričakovan dogodek na delovnem mestu ali v delovnem okolju, ki se zgodi v času opravljanja dela ali izvira iz dela, in ki povzroči poškodbo delavca. V skladu z 41. členom ZVZD-1 mora delodajalec inšpekciji dela **takoj prijaviti vsako nezgodo** pri delu s smrtnim izidom oziroma nezgodo pri delu, zaradi katere je delavec nezmožen za delo več kot tri delovne dni, kolektivno nezgodo, nevaren pojav in ugotovljeno poklicno bolezen.

Na inšpektoratu pojasnjujejo, da je **pomemben pogoj** za obravnavo nezgode pri delu ugotovitev, da se je nezgoda zgodila v času opravljanja delovnega procesa pri delodajalcu, in to na lokaciji, kjer je za varnost in zdravje delavcev odgovoren delodajalec.

Tako na primer delodajalec ni dolžan prijaviti inšpektoratu nezgode na poti na delo ali z dela, razen če je delodajalec organiziral prevoz. Inšpektorji omenjenih nezgod ne raziskujejo. Tudi teža poškodb je dejavnik, ki močno vpliva na to, ali inšpektorat nezgodo obravnava ali ne. Inšpektorat ne raziskuje nezgod pri delu, do katerih pride v tujini in v katerih so bili poškodovani pri slovenskih delodajalcih zaposleni delavci.

Nezgode pri delu in preverjanje le-teh so aktivno področje inšpektorata. Delodajalci so inšpektoratu v letu 2016 prijavili **9186 nezgod pri delu**, pri čemer mednje ne štejemo nezgod, ki so se zgodile na poti na delo in z dela. Največ nezgod so prijavili kot **lažje (95 %)**, kot težje so prijavili 4,8 % nezgod, prijavili so tudi 15 smrtnih in 5 kolektivnih nezgod pri delu. Pri drugih nezgodah narava poškodbe ni bila opredeljena. Pristojni inšpektorji so v letu 2016 raziskali 46 nezgod pri delu. Najpogostejši vzroki za nezgode, ki so imeli za posledico smrt delavca, so bili povezani z vozili (prometne nesreče), posebno pa opozarjamo na nasilje tretjih oseb nad delavci. Na inšpektorat v letu 2016 ni bila prijavljena nobena poklicna bolezen.

Graf 7: Prijavljene lažje in težje nezgode pri delu, 2012–2016

Splošna ocena stanja na podlagi opravljenih pregledov iz leta 2016 je, da je **raven spoštovanja varnosti in zdravja pri delu v Sloveniji zaskrbljujoča.**

ZAKLJUČEK⁷

Glede na pretekla obdobja so tudi lani izstopali **izredni inšpekcijski nadzori**, in sicer 78,5 % (2015: 73,6 % in 2014: 76,1 %).⁸

Izredne inšpekcijske nadzore so inšpektorji večinoma opravljali v predhodno načrtovanih in usmerjenih akcijah ter kampanjah, ki pa so napovedane tudi za letošnje leto.

Na področju varnosti in zdravja pri delu inšpektorat v letu 2017 pozornost namenja zlasti:

- » kakovosti opravljanja strokovnih nalog varnosti in zdravja pri delu,
- » prilagajanju delovnih mest v delovnih procesih za delavce vseh starostnih kategorij,
- » zagotavljanju dostojnega delovnega okolja in varstva pod vplivom psihosocialnih dejavnikov na zdravje zaposlenih.

Na področju varnost in zdravja pri delu se v letu 2017 izvajajo naslednje usmerjene akcije nadzora:

- » Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje ter predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu na **začasnih in prečiščenih gradbiščih**;
- » Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje ter predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu pri delodajalcih v **dejavnosti čiščenja** (dejavnost po SKD: N81.2);
- » Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje ter predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu v **dejavnosti prometa**;
- » Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov o varnosti in zdravju pri delu pri delodajalcih izbranih na osnovi metodologije naključnih števil (»**reprezentativni vzorec**«);
- » Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov o varnosti in zdravju pri delu v zvezi s **psihosocialnimi dejavniki tveganj** na delovnem mestu;
- » Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov o varnosti in zdravju pri delu v zvezi z **zdravstvenim ogrožanjem delavcev** na delovnih mestih;
- » Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov o varnosti in zdravju pri delu glede **obveščanja delavcev** o varnosti in zdravju pri delu prek njihovih predstavnikov. ■

OPOMBE

1 V prispevku je predstavljen povzetek »Poročila o delu Inšpektorata RS za delo, za leto 2016«, z dodano razlago in priporočili.

2 Zakon o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 19/14).

3 Povzeto po Poročilu o delu Inšpektorata RS za delo, za leto 2016, str. 2.

4 Poglavlje je povzeto po Poročilu o delu Inšpektorata RS za delo, za leto 2016, str. 10 in nasl.

5 Poglavlje je povzeto po Poročilu o delu Inšpektorata RS za delo, za leto 2016, str. 31 in nasl.

6 Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11).

7 Povzeto po Poročilu o delu Inšpektorata RS za delo, za leto 2016, str. 27 ter Programske usmeritve inšpektorata RS za delo za leto 2017

8 Rednih in kontrolnih inšpekcijskih nadzorov je bilo bistveno manj, in sicer je bilo rednih 8 %, kontrolnih pa 13,5 %.